

# Sokrat İle Meraklı Eşek Arısı 20

– Ömer Faruk · 25 Nisan 2013

Meraklı Eşek Arısı: Hoş geldin Sokrat.

Sokrat: Hoş bulduk, Meraklı Eşek Arısı!

Meraklı Eşek Arısı: Bugüne gelinceye kadar, senden birçok hikâye dinledim. Hemen hemen hepsi ders doluydu. Ben ise sadece bir-iki tane hikâye anlatabildim. Şimdi de bir tane anlatsam, beni dinler misin Sokrat?

Sokrat: Memnuniyetle...

Meraklı Eşek Arısı: Senin hikâyelerindeki kahramanlara benzeyen kötü bir adam varmış. Akli fikri insanlara nasıl kötülük yapabileceği düşünceleriyle doluymuş. Kandırmadığı, tuzağına düşürmediği insan sayısı yok denebilecek kadar azmış. Bu adam, yaptıklarından hiç pişmanlık duymaz aksine zevk almış. Bu şekilde davranmasının nedenleri de tabii ki geçmiş yaşantısında saklıymış. Çünkü geçmişinde çoğunlukla küçümsenmiş, hor görülmüş, itelenmiş hatta dövülmüş. Etrafında gördüğü örnekler hep acımasız, başkalarının hakkını gasp eden, saygısız, kaba, küfürbaz insanlarmış. Bu nedenle o da, büyüdüğünde bu insanlar gibi olmayı istiyormuş.

Sokrat: Başlangıç güzeldi... Bakalım nasıl gelişecek ve sonuçlanacak?

Meraklı Eşek Arısı: Hikâyemizin kahramanı kötü, yetişkin bir insan olduğunda eline geçirdiği ilk fırsatta insanları kandırmaya, dolandırmaya, hatta ellerindekini zorla almaya başlamış. Girdiği çeşitli işlerin pek azında kaybetmiş diğerlerinde hep kazanan oymuş. Yaptığı işlerden bir tanesi de kooperatifçilik olmuş. Daha doğrusu bakmış ki insanların çoğu "Dünyada mekan, ahirette iman." Anlayışını benimsiyor ve o nedenle de hayallerini bir ev süslüyor. Bu tespitten sonra bir konut yapı kooperatifi kurmuş. Ucuz yollu bir arsa alarak üç yüz konut yaptıracağı vaadinde bulunarak kooperatife üye kaydetmeye başlamış. Konutları üç yıl gibi kısa bir sürede teslim edeceğini söyleyerek bir-iki ay içinde üç yüz üye kaydetmiş. Üyeler belli bir peşinat verdikleri gibi geri kalan borçları için de senet imzalamış. Derken çoğunluğu alt gelir grubundan olan üç yüz üye aradan dört sene geçmiş olmasına rağmen kooperatifin verdiği üç yıllık süre dolduğu halde sözünü tutmadığını görmüş. Bırak konutları teslim etmeyi geçen dört senede arsaya temel bile atılmamış.

Sokrat: Bunun benzeri gerçekten yaşanmış çok sayıda hikâye olmalı. Üyeler neden evlerin yapılmadığını sorup verdikleri paraları geri istemiyorlar?

Meraklı Eşek Arısı: İsteseler ne olacak? Bir şekilde bahane uydurup insanları oyalıyormuş. Evlerinin yapılmadığını görüp, bundan sonraki ödemeleri yapmayanlar olursa da her üyeden imzalı senetler aldığı için hemen icraya verip parayı tahsil ediyormuş. Tabii aldığı onca parayı da ya bankaya faize yatırıyormuş ya da daha kârlı başka alanlara yatırım yapıyormuş. Uzatmayayım, bu kötü adam günün birinde tesadüfen bir bilge ile karşılaşmış. Önceleri biraz hoşça vakit geçiririm düşüncesiyle bilgeyle uzun uzun sohbetler yapmış. Ancak bu sohbetler sırasında bilgeden kötünün ne olduğunu, hangi nedenlerle ortaya çıktığını ve kötünden nasıl kurtulacağını öğrenmiş. Bu bilgilenme sonucunda önceleri kötü kalmakta direnmiş ise de sonradan, yaptığı kötülüklerden pişmanlık duyarak artık iyi bir insan

olamasa bile bir daha kötülük yapmamaya karar vermiş.

Sokrat: Bu kararı vermesinde rol oynayan nedeni merak ettim.

Meraklı Eşek Arısı: Bilgenin kötü ile ilgili bir açıklaması.

Sokrat: Nedir o açıklama?

Meraklı Eşek Arısı: “Hiç kimse bile bile kötülük işlemez. Kötülük bilginin eksikliğinden ileri gelir.(s)”,

“Sadece bir iyi vardır: Bilgi. Bir kötü vardır: Cehalet. (s)”

Sokrat: Birkaç cümlelik bir açıklama, nasıl olur da insanı kötülükten uzaklaştırır?

Meraklı Eşek Arısı: Eğer kişi bu açıklamayı her gün yüzlerce kere tekrarlırsa ve bilgenin anlattıklarından ders çıkarırsa, kötülüklerden uzaklaşmaya da muvaffak olabilir.

Sokrat: Anlatılan bana gerçek bir hayat hikâyesi gibi geldi. Yanılmadığımı söyler misin?

Meraklı Eşek Arısı: Yanılmıyorsun.

Sokrat: Kahramanımızın adını da koyalım: Meraklı Eşek Arısı.

Meraklı Eşek Arısı: Evet Sokrat, itiraf ediyorum: Ben önceden kötü bir insandım, ancak artık asla kötülük yapmayacağım.

Sokrat: Küçük suçların itirafı, büyük suçların sadece vergisidir. Bir de derler ki itirafa zorlanan kişinin imdadına yalan yetişir. Ancak burada bir zorlama olmadığına göre yalandan da söz edemeyiz. Kısacası senin samimi olduğuna inanıyorum.

Meraklı Eşek Arısı: Hangisi küçük hangisi büyük bilemem ama ben sana bütün suçlarımı anlattım.

Sokrat: Ev hayali kuran o insanlara karşı olan yükümlülüklerini nasıl yerine getireceksin?

Meraklı Eşek Arısı: Konutların temelini attırdım bile. En kısa zamanda da inşaatı tamamlayıp kimseyi mağdur etmeden evlerini teslim edeceğim. Temel atma töreni sırasında kooperatif üyelerinin sevinçlerini görmeliydin!

Sokrat: Acı mı sevince, yoksa sevinç mi acıya daha çabuk dönüşür?

Meraklı Eşek Arısı: Galiba o sırada acı, yani üzüntü sevince dönüştü. Gülen, sevinen yüzler görmek de beni mutlu etti.

Sokrat: Demek ki, mutluluk kendiliğinden gelip bizi bulmaz, kişinin kendisi tarafından üretilir.

Meraklı Eşek Arısı: Bu mutlulukta en büyük pay senin öğütlerindedir.

Sokrat: Öğüt verene ya saygı ya da antipati duyulur. Düşünüyorum da, bazı insanlar tarafından öğüdün kıymetinin bilinmemesi, acaba bedava olmasından mıdır?

Meraklı Eşek Arısı: Bence, gene de öğüt vermekten vaz geçmemeli. Ben öğütlerden payıma düşeni almaya çalıştım ve artık kötüler safında görünmek istemiyorum.

Sokrat: Haklısın, çünkü hoş bir görüntü değil! Mesela, diktatör, diktatörlüğün bu kadar kötü ve insan onuruna aykırı bir yönetim biçimi olduğunu bilseydi, acaba gene de diktatör olur muydu? Büyük bir ihtimalle o diktatörlüğü iyi bir şey sanıyordu.

Meraklı Eşek Arısı: Kooperatif üyelerinin benim kötülüğümden kaynaklanan zararlarını karşılayacağım. Bunu fazlasıyla yapabilecek imkanlara sahibim. Beni asıl düşündüren, diğer kötülüklerimi nasıl telafi edebileceğimdir.

Sokrat: Evet, mesela senin yüzünden intihar eden bir ortağın vardı. Öldüğüne göre onun için yapabileceğin bir şey de yoktur.

Meraklı Eşek Arısı: Karısı ve çocukları için yapabilirim ama... Kabul ederler mi bilmiyorum. Durumları pekiyi değilmiş. Doğrudan benim yardımımı kabul etmezlerse el altından bir şeyler yapmaya uğraşacağım.

Sokrat: Bir de tecavüz ettiğin için evlenmek zorunda kaldığın ve daha sonra evden kaçarak izini kaybettiren bir kadın vardı. Ondan bir haber çıkmadı mı bugüne kadar?

Meraklı Eşek Arısı: Çok aradığımı fakat bulamadığımı söylemişim. Son günlerde onunla ilgili küçük bir ipucu ulaştı bana. Etraflıca araştıracağım. Umarım onu bulurum ve de kendimi affettirmeye çalışırım.

Sokrat: Affeder mi dersin?

Meraklı Eşek Arısı: Sanmıyorum. Buna rağmen bulsam da bir şansımı denesem diye düşünüyorum. Geçmişteki suçlarım, günahlarım, yanlışlarım sırtımda durdukça beni rahatsız etmeye devam edecek. Daha doğrusu bu kadar ağır bir yükü artık taşımakta zorlanıyorum. Hepsini sırtımdan atamayacağımı biliyorum. Hiç olmazsa bir kısmından kurtulabilsem!

Sokrat: Geçmişe öfkelenme, bağırma; geçmişten pişmanlık duyma, korkma; sadece geçmişin arkasından bak dur...

Meraklı Eşek Arısı: Zaten öyle yapıyorum. Bakmaktan başka elimden bir şey gelmiyor ki... Geçmişim geleceğimi de karartacak!

Sokrat: Yapılan bütün hatalar, işlenen bütün günahlar daima geçmişte kalır. Gelecekte hata yapacak ya da günah işleyecek miyiz, bilemeyiz. Geçmişten çıkaracağımız ders hata yapmamızı ve günah işlememizi de engelleyecektir.

Meraklı Eşek Arısı: Umarım bu konuda sen haklısındır.

Sokrat: Senin hayatın Tolstoy'ununki çok benziyor. Tolstoy'u tanıyor musun?

Meraklı Eşek Arısı: Bir Rus yazarı olduğunu biliyorum. Eserlerini okumadım.

Sokrat: Hayat hikâyesini öğrenince bu benzerliğe sen de hayret edeceksin.

Meraklı Eşek Arısı: Anlatırsan memnun olurum.

Sokrat: Anlatayım: 28 Ağustos 1828'de dünyaya gelen Tolstoy, toprak sahibi varlıklı bir ailenin çocuğuydu. O nedenle ömrünün sonuna kadar maddi bir problemi olmadı.

Tolstoy gençlik yıllarını şöyle anlatır: "Ben Ortodoks Hıristiyan inancına göre vaftiz edildim ve yetiştirildim. Bu inanç bana çocukluk ve gençlik çağım boyunca öğretilti. Ne var ki on sekiz yaşında üniversiteyi ikinci sınıftan terk ettiğimde geçmişte bana öğretilen şeylerin hiçbirisine artık inanmıyordum.. .....O yılları dehşet, nefret ve de yüreğimde bir sızı olmaksızın hatırlayamıyorum.

Savaşta insanlar öldürdüm ve gene öldürmek amacıyla insanları düelloya davet ettim. Kumarda kaybettim, köylülerin emeklerini çar çur ettim, onları cezalara çarptırdım, ahlâksız bir hayat sürdürdüm ve insanları kandırdım. Yalan, soygun, her türlü zina, sarhoşluk, şiddet, cinayet, işlemediğim tek bir suç bile kalmamıştı, ama benim çağdaşlarım beni nispeten ahlâklı bir insan olarak gördüler ve görüyorlar."

Meraklı Eşek Arısı: Gerçekten de benzerlik oldukça fazla. Sözüünü kestüğim için başışla ve lütfen devam et!

Sokrat: Tamam, Tolstoy'un ağzından devam ediyorum: "Bu şekilde on yıl yaşadım.

.....Savaştan sonra yirmi altı yaşında Petersburg'a geri döndüm ve yazarlarla tanıştım. Beni kendilerinden biriymiş gibi karşıladılar ve pohpohladılar. Ben daha alternatiflerimi araştıramadan, aralarına girmiş

olduğum bu yazarlar grubunun hayat görüşlerini benimsemiş oldum ve bu görüşler benim daha iyi bir insan olma yolundaki eski çabalarımın izlerini bütünüyle ortadan kaldırdı. Çünkü bu görüşler benim sürdüğüm sefih hayatı haklı çıkaran bir kuram ortaya koyuyorlardı.”

Meraklı Eşek Arısı: Çevrenin insan üzerindeki etkisini ne kadar güzel ifade etmiş. Hayat hikâyesi hakkında söyleyeceklerin bu kadar mı?

Sokrat: Bitip bitmediğini sorduğuna göre ilgini çekmiş olmalı. Biraz daha var. Özetleyeyim: Tolstoy meşhur eseri Savaş ve Barış'ı 1869 yılında yayımladı. Gene bu yıllarda ruhsal bir bunalım yaşadığından manastıra kapandı. Ancak buradaki yaşantısı Hristiyanlığa karşı olan inancını zayıflattı. Aradığını bulamadığı için manastırdan da ayrıldı. 82 yaşında öleceğini anladığından ya da artık ölmek istediğinden ölümü huzur içinde karşılayacağı bir yer aramak için evinden kaçtı. (28 Ekim 1910)

Meraklı Eşek Arısı: Bir belgeselde izlemiştım, ormanlar kralı aslan, yaşlanınca ölümü yaklaştığını anladığından sürüden ayrılıp ıssız bir yere sığınyor ve orada ölümü bekliyor. Tolstoy'un davranışı da buna benziyor. Ölüsünü bulmuşlar mı?

Sokrat: Evet,on gün sonra bir tren istasyonunda ölüsü bulunmuş. Ölmek istediği yer orası mıydı, yoksa hedeflediği yere gitmek için mi oraya gelmişti? Bilinmez... Tolstoy'un hikâyesi böyle... Eseri, İtiraflarım'ı okumanı tavsiye ederim. Eserden ve Tolstoy'un düşüncelerinden de gelecek görüşmemizde bahsederiz. Hoşça kal Meraklı Eşek Arısı!

Meraklı Eşek Arısı: Güle güle Sokrat!

